ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Fonti per la storia di Venezia — *Archivi Notarili. Benvenuto de Brixano — notaio in Candia 1301—1302.* a cura di Raimondo Morozzo Della Rocca — Venezia —Editore Alfieri (σελ. XI27+7-8ον).

Ὁ ἀκαταπόνητος ἀρχειοδίφης, Καθηγητὴς τῆς Παλαιογραφίας καὶ Ὑποδιευθυντὴς τοῦ Κρατικοῦ Ἀρχείου Βενετίας, κ. Raimondo Morozzo Della Rocca, συνεχίζων τὸ ἐκδοτικόν του ἔργον, ἐδημοσίευσε πρό τινος τὸν ἄνω τόμον τοῦ ἐν Ἡρακλείῳ Συμβολαιογράφου Benvenuto De Brixano τὸν περιέχοντα 588 Συμβόλαια, Λατινιστί, ἀπὸ τῆς 8ης Ἀπριλίου 1301 μέχρι τῆς 3-2-1302. Τὸ πρωτότυπον εὑρίσκεται εἰς τὸ Κρατικὸν Ἀρχεῖον καὶ εἰς τὸν φάκελλον 141—Συμβολαιογράφοι Κρήτης—καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἓν Κατάστιχον ἐκ 40 φύλλων, διαστάσεων 0.48×0.315. Εἶνε δὲ τὰ φύλλα ἐκ χάρτου, διότι μόλις τὸ 1307 τὸ μεῖζον Συμβούλιον Βενετίας ὑπεχρέωσε τοὺς Συμβολαιογράφους νὰ μεταχειρίζωνται χάρτην ἐκ περγαμηνῆς.

Μόνον εἷς πεπειραμένος ἀρχειοδίφης, ὡς ὁ συγγραφεὺς οὗτος, ἠδύνατο νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὴν ἀντιγραφὴν τόσων Συμβολαίων, γραμμένων μὲ ἀπείρους βραχυγραφίας καὶ μὲ μελάνην ξεθωρειασμένην. Καὶ εἶναι ἄξιος θερμῶν συγχαρητηρίων διὰ τὴν πολύτιμον συμβολήν του εἰς τὴν Κρητικὴν ἱστορίαν.

Τὰ Συμβόλαια εἶνε ποικίλου περιεχομένου ἤτοι: πληρεξούσια, ἐνοικιαστήρια, δάνεια ἐπὶ ἐνεχύρῳ, συμβάσεις πολυειδεῖς, ἐξοφλήσεις, ἀγοραπωλησίαι ἐμπορευμάτων, ζῴων καὶ τέλος, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἀγοραπωλησίαι σκλάβων, καὶ διαθῆκαι.

Τὰ συμβόλαια ἀγοραπωλησίας σκλάβων εἶνε ἐν ὅλῳ 58 ἤτοι τὰ ὑπ' ἀρ. 1, 4, 10, 11, 46, 63, 68, 119, 120, 133, 160, 172, 174, 186, 215, 220, 221, 222, 226, 256, 258, 259, 260, 261—272, 277, 279, 283, 285, 291, 292, 293, 294, 296, 302, 315, 323, 333, 337, 360, 379, 433, 475, 477, 478, 494, 502, 575 καὶ ἀφοροῦν εἰς σκλάβας καὶ σκλάβους Ἕλληνας, Τούρκους, Ταρτάρους κ. λ. π. ὧν ἡ τιμὴ κυμαίνεται μεταξὺ 5 καὶ 27 ὑπερπύρων, ἀναλόγως τῆς ποιότητος καὶ ἡλικίας τοῦ πωλουμένου καὶ συμφώνως μὲ τὸν νόμον, προσφορᾶς καὶ ζητήσεως!...καθ' ὃν χρόνον ἕνα βῷδι ἐπωλεῖτο 13 ὑπέρπυρα, ἕνας γάϊδαρος 11, ἕνας ἵππος δευτέρας ποιότητος (roncinus) πρὸς 16 (συμβ. ἀρ. 75) καὶ ἕνας πρώτης ποιότητος πρὸς 70 ὑπέρπυρα (συμβ. ἀρ. 126).

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/09/2024 14:48:04 EEST - 18.191.181.191

Εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν σκλάβων ἀνεμιγνύοντο καὶ ἡμέτεροι καὶ Ἰταλοὶ καὶ Γενοβέζοι. Οὕτω, ἐπὶ παραδείγματι, ἕνας Γενοβέζος πειρατὴς ὀνόματι Vassalino Berlingeri, ἔφερεν εἰς τὸ Ἡράκλειον πρὸς πώλησιν, ἀρχὰς Αὐγούστου 1301, 20 σκλάβους καὶ σκλάβας διαφόρων ἐθνοτήτων καὶ τοὺς ἐπώλησεν εἰς διαφόρους τιμὰς μέχρι τῆς 21 7βρίου ἰδίου ἔτους.

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 215 τῆς 5 - 7 - 1301 συμβόλαιον ἀγοραπωλησίας σκλάβου εἶναι τὸ πλέον ἐνδιαφέρον ἐξ ὅλων: οἱ Phylipus Bicontolo, Nicolaus dela Fasina, Marcellinus de Ancona καὶ Andreas Cerbino, κάτοικοι Ἡρακλείου πωλοῦν εἰς τοὺς Iohanni de Molino καὶ Andree Cornario, κατοίκους ὁμοίως, τὸν Νοταρᾶν Σεβαστὸν υἱὸν τοῦ Παύλου Νοταροπούλου, τὸν ὁποῖον συνέλαβον εἰς τὴν νῆσον Cedrici Maioris, διότι ἐπανεστάτησε κατὰ τοῦ ἡμετέρου Δουκὸς τῶν Βενετῶν....ἀντὶ 6050 ὑπερπύρων. Τὸ ὑπ' ἀρ. 216 περιέχει ὑπόσχεσιν τῶν ἀγοραστῶν νὰ καταβάλουν τὸ ποσὸν τῶν 6050 ὑπερπύρων μόλις ἐπιτευχθῇ ἡ ἐξαγορὰ τοῦ αἰχμαλώτου Νοταρᾶ Σεβαστοῦ. Τὸ ὑπ' ἀρ. 217 προσδιορίζει τὴν μερίδα τοῦ ἐκ τῶν πωλητῶν Φιλίππου Μπικόντολο εἰς ὑπέρπυρα 50 καὶ τὸ ὑπ' ἀρ. 218 περιλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν τῶν πωλητῶν ὅπως συντηρήσουν ἰδίαις αὐτῶν δαπάναις τὸν αἰχμάλωτον μέχρις ὅτου ἔλθῃ ἡ ἐξαγορὰ ἐκ Κων)πόλεως.

Ἀπὸ ἄλλο συμβόλαιον ὑπ' ἀρ. 13 πληροφορούμεθα τὴν τιμὴν ποὺ εἶχεν ἡ κριθή. Ἐδανείσθησαν τότε ἑπτὰ ὑπέρπυρα καὶ ἀνέλαβον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ παραδώσουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δανειστοῦ, κατὰ τὴν συγκομιδήν, 100 μουζούργια (mensuras) κριθῆς. Ὁμοίως ἔχομεν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ «μούστου» εἰς τὸ συμβόλαιον ὑπ' ἀρ. 27. Ἀντὶ πέντε ὑπερπύρων ποὺ ἐδανείσθησαν, ὑπεχρεώθησαν νὰ παραδώσουν εἰς τὸν δανειστὴν 35 «mistatos vini musti de vineis nostri de Stavrachi». Καὶ ἄλλο συμβόλαιον (ἀρ. 25) διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ σίτου. Ἀντὶ 16 ὑπερπύρων, ὤφειλον νὰ παραδώσουν 103 μουζούργια καλοῦ σίτου (mensuras boni frumenti).

Ἄλλο συμβόλαιον (ἀρ. 35) κάμνει λόγον περὶ δανείου 30 ὑπερπύρων διὰ...πειρατικὰς ἐπιχειρήσεις.

Μεταξὺ τῶν ἑλληνικῶν ἐπωνύμων, ποὺ περιέχονται εἰς τὰ συμβόλαια συναντῶμεν: Ἀκίνδυνον, Ἀκοτάτον, Ἀφράτον, Ἀγαπητόν, Ἀμπελικιάνην, Ἀγκουχέτην, Ἀντωνάκην, Ἀρκολέων, Ἀβράμην, Βαλιστάριον, Μπαράκον, Μπαρμπαδίκον, Βάρσαμον, Καφοῦρον, Κοκαλιάρην, Καλύβαν, Καλοναρδόπουλον, Καλούτσην, Κανδακίτην, Καραβέλον, Χαλκιόπουλον, Καρτούραν, Καῦκον, Καβαλαρόπουλον, Κεράνον, Κυριακόπουλον, Κυριαλίφην, Κοντογιώργην, Κοντοσταυλόπουλον, Κορκορούλαν, Κορνάρον, Κουταγιώτην, Διακονόπουλον, Δημητρέλον,

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/09/2024 14:48:04 EEST - 18.191.181.191

Δρακοντόπουλον, Δραγουμάνον, Δραμιτινόν, Φιλίπονον, Φιλοκάναβον, Γαβαλᾶν, Γεράνην, Γρηγορόπουλον, Γυψοκέφαλον, Γιαλινᾶν, Γιαλομάτην, Ἰατρόπουλον, Λαμπάρδον, Λεοχάρην, Λουκᾶν, Λουπῖνον, Μακροδίκην, Μακρῆν, Μανίτην, Μαραγκόν, Μαστράκην, Μαῦρον, Ματσαμούρδην, Μεσοκέφαλον, Μεταξάρην, Μοναχόν, Μουδάτσιον, Μουσοῦρον, Ναπταποίλην, Παλαιολόγον, Πάγκαλον, Πανταλέον, Παπαδόπουλον, Πασκόπουλον, Πετροκέφαλον, Πετρόπουλον, Πιζάνην, Πισκόπουλον, Σακλίκην, Σκανδολάριον, Σκλάβον, Σγουρόν, Συχωρεμένον, Σίδερην, Σεμιτέκουλον, Στένον, Θαλασσινόν, Θεοφύλακτον, Βαράχον, Βενέρην, Βεργίτσην, Ξηρόνημον, Τσαγκαρόπουλον καὶ Ὑσλάνην.

Αὐταὶ εἶνε ἐν ὀλίγοις αἱ ἡμέτεραι κρίσεις ἐπὶ τοῦ ἄρτι ἐκδοθέντος καὶ τόσον ἐνδιαφέροντος τὴν Κρήτην συγγράμματος.

Βενετία 24 - 11 - 1951

Κ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΣ
ἀ. μ. Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν

Εὐαγγελίας Κ. Φραγκάκη, *Συμβολὴ στὰ Λαογραφικὰ τῆς Κρήτης.*

Ἂν ἡ πρόθεσις τῆς κ. Φραγκάκη νὰ διαθέσῃ τὸ λαογραφικὸν ὑλικὸν τῆς ἰδιαιτέρας της πατρίδος—τὸ ὁποῖον, ὡς ἐκθέτει εἰς τὸν πρόλογόν της, συνέλεγε μετὰ ζωηρᾶς στοργῆς ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας—ἐκδίδουσα τοῦτο εἰς ἰδιαίτερον τόμον εἶναι λίαν ἐπαινετή, ἡ πραγματοποίησις τῆς προθέσεως ταύτης δὲν συνετελέσθη κατὰ τρόπον ἐπιστημονικῶς χρήσιμον. Ἡ ἐντελὴς ἀποσιώπησις τῶν πηγῶν, ἐξ ὧν ἤντλησε, ἡ μὴ διάκρισις ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων κειμένων, ἡ ἀτελὴς καὶ συγκεχυμένη διαίρεσις, τῆς ὕλης ὡς καὶ ἡ ἔλλειψις μεθοδικῶς συντεταγμένου γλωσσαρίου εἶναι ἀτέλειαι αἱ ὁποῖαι δὲν ἐξηγοῦνται εὐκόλως σήμερον, διότι καὶ οἱ δημωδῶς ἁπτόμενοι παρομοίων ἐργασιῶν ἔχουν πρόχειρα ὑποδείγματα, διὰ νὰ καθοδηγηθοῦν. Ἐὰν ἡ κ. Φραγκάκη, πρὶν ἢ προβῇ εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ βιβλίου της, συνεβουλεύετο ἕνα εἰδικὸν θὰ ἐξέτεινε μὲν κατὰ πολὺ τὸν μόχθον της, ἀλλὰ θὰ κατηξίωνε καὶ ἐπιστημονικῶς τὴν συλλεγεῖσαν ὑπ' αὐτῆς ὕλην, τῆς ὁποίας ἡ ποικιλία καὶ ἡ τερπνότης εἶναι ἀναμφισβήτητοι. Τοῦτο ἴσως παρέχει τὴν ἐλπίδα τῆς ταχείας ἐξαντλήσεως ὑπὸ τοῦ εὐρέος ἀναγνωστικοῦ κοινοῦ τῆς πρώτης ἐκδόσεως, ὁπότε ἡ συλλογεὺς ἀναθεωροῦσα τὴν μέθοδόν της θὰ δυνηθῇ νὰ παράσχῃ καὶ εἰς τὴν ἐπιστήμην πραγματικὴν συμβολήν.

Μ. Γ. Π.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
25/09/2024 14:48:04 EEST - 18.191.181.191